

MEDIERNAS ETIKNÄMND**BESLUT**

2022-06-01

Exp. nr. 42/2022

§ 4

Dnr. 22003 - Anmälan mot SamnyttMediernas Etiknämnds beslut

Mediernas Etiknämnd klandrar Samnytt för att ha brutit mot god publicistisk sed.

Genom beslut den 18 mars 2022 hänsköt Allmänhetens Medieombudsman (MO) ett ärende avseende en anmälan mot Samnytt.

MO:s beslut hade följande lydelse.

NN har i en anmälan till Allmänhetens Medieombudsman (MO) riktat kritik mot Samnytt för en artikel med rubriken **Blivande sjuksköterska försökte hjälpa patient med tydlig svenska – sparkades** som publicerades på samnytt.se den 9 november 2021.

VAD SOM PUBLICERADESIngressen

När en patient på X-sjukhuset (namn angivet) i Y-ort (ort angiven) inte förstod vad en utländsk undersköterska sa, kom sjuksköterskestudenten Anna till undsättning och förklarade för patienten på tydlig svenska. Det skulle hon inte ha gjort. Undersköterskan blev kränkt och Anna hade nu fått sparken från sjukhuset.

” – Jag fattar inte varför jag ska straffas för att jag gjorde någonting bra ” sa Anna till Samnytt.

Artikeltexten (i urval)

Anna, som egentligen hette något annat, studerade till sjuksköterska på Z (lärosätets namn angivet) i Y-ort. Under hösten hade hon haft så kallad verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på en avdelning på X-sjukhuset. VFU var en viktig del av utbildningen där de blivande sjuksköterskorna skulle lära sig att tillämpa sina teoretiska kunskaper.

Fredagen den 29 oktober hade Annas handledare på sjukhuset, NN, tillsammans med ansvarig lärare på Z, AA, gjort en halvtidsbedömning av Anna. Enligt den hade hon ingen frånvaro och det bedömdes inte finnas risk för att Anna inte skulle nå lärandemålen.

Samnytt hade även tagit del av ett studieintyg för Anna som visade att hon inte blivit underkänd på någon kurs eller något kursmoment, och att hon klarat det antal kurser och tagit de poäng som förväntades av henne.

Helgen efter halvtidsbedömningen inträffade dock en incident som gjorde att allt förändrades. Anna arbetade då tillsammans med en undersköterska som kom från mellanöstern.

” – Jag gick tillsammans med en undersköterska som kom från ett annat land och som kunde lite dålig svenska. När han skulle prata med patienten, så förstod inte patienten vad han sade. Så jag hjälpte till lite och förklarade” berättade Anna.

” – Patienten skulle genomgå en stor operation, och jag tyckte att det var viktigt att patienten fick rätt information. Det var viktigt att man skulle duscha ordentligt med en speciell tvål, ta på sig operationskläder och så.”

Anna sa att undersköterskan kände sig kränkt av det, och denne klagade hos Annas handledare.

” – När jag kom dit på måndagen efter fick jag veta att jag inte var välkommen för att jag hade kränkt undersköterskan, och Z underkände hela min praktik” berättade Anna.

” – Jag försökte bara var snäll”.

Samnytt hade pratat med undersköterskan, och precis som Anna sagt var hans svenska ibland svår att förstå. Det var något han skyllde på att de inom vården använde munskydd.

” – Ibland man kan uttala fel eller man förstår fel när man har munskyddet” sa han.

” – Vi har munskydd i åtta timmar. Läpparna blir torra i munnen, då kan det bli så här. ”

Det var tydligt att det hade uppstått en konflikt mellan honom och Anna, men det var väldigt oklart vad den handlat om. Undersköterskan nekade till att han blivit irriterad på Anna för att hon korrigerat hans svenska och han blev irriterad på Samnytt när tidningen frågade om det.

” – Rätta till, jag bryr mig inte om hon rättar till mig alltså ” sa han, och tillade:

” – Jag vet inte var det kom ifrån? Hittat på det eller? ”

Annas handledare på X-sjukhuset, NN, ville inte kommentera språkbråket och avstängningen av sjuksköterskestudenten.

” – Vi hänvisar dig till Z ” sa hon till Samnytt.

NN fick frågan om hon inte ville säga något om vad som hände och om hon inte ens ville kommentera uppgiften om att studenten stängts av på grund av en språkkonflikt.

” – Nej, det är upp till skolan helt och hållet. ”

/.../

AB (namn angivet) var direktör för Z:s sjuksköterskeutbildning. Hon ville inte svara på frågor per telefon, utan hänvisade till sin mejl.

” – Jag kan tyvärr inte kommentera enskilda studentärenden – mer än att praktiken inte ’avslutats’ och att ingen enskild incident inträffat. Studenten är själv insatt i den pågående processen, vilken följer sedvanliga rutiner för bedömning i verksamhetsförlagd utbildning ” svarade hon.

AB undvek i ett uppföljande mejl en fråga där hon ombads förtydliga huruvida X-sjukhuset avbrutit Annas VFU, men svarade med att ”bekräfta” att Z inte avbrutit den. Hon hävdade dessutom att Anna missuppfattat situationen, men kunde inte förklara vad situationen handlade om i stället.

Direktören hade dessutom velat tona ned betydelsen av den halvtidsbedömning Anna fått bara tre dagar innan hon stängts av.

/.../

För Annas del innebar den avbrutna VFU:n att hon inte fick göra klart den innevarande år. Enligt reglerna, som AB även hänvisat till i sitt mejl, måste hela

praktiken fullföljas i en sammanhållen sexveckorsperiod. Hon kunde alltså inte fortsätta den på någon annan avdelning eller något annat sjukhus.

” – Nu måste jag gå om hela terminen till våren i stället ” konstaterade Anna.

Anna jobbade nu i stället extra på ett annat sjukhus i Y-regionen, ett arbete hon fick betalt för.

” – Det har ingenting med min utbildning att göra ” påpekade Anna.

Anna tyckte att hon blivit orättvist behandlad bara för att hon försökt hjälpa en patient att på begriplig svenska förstå rutinerna inför en operation, när denne inte förstod vad undersköterskan sade.

” – Det känns som att de bara vill straffa mig. Jag blev avstängd för att jag försökte göra någonting bra ” sa Anna.

” – Jag fattar inte varför jag ska straffas för att jag gjorde någonting bra ”.

I artikeln fanns bild på halvtidsbedömningen där bland annat NN:s underskrift syntes och en kopia på ett mejlsvar från AB.

ANMÄLAN

Artikeln anmäldes av NN, som i huvudsak anförde följande.

Innehållet i artikeln var inte sanningsenligt. Hennes namn hade publicerats och hennes namnteckning offentliggjorts. Artikeln hade gett upphov till många fientliga kommentarer som rörde henne personligen. Även anhöriga till henne hade hängts ut.

Studenten behandlas anonymt som "Anna". Studenten var sedan åtminstone 2007 en känd nätstalker.

Till anmälan bifogades en skärmbild från Wikipedia.

MEDIETS SVAR

Samnytt svarade genom Mats Dagerlind, ansvarig utgivare.

Angående anmälarens påstående om att artikeln inte var sanningsenlig anfördes följande.

Anmälaren preciserade inte vilken eller vilka uppgifter i artikeln som hon inte ansåg vara sanningsenliga. Än mindre uppgav anmälaren vad sanningen var. Samnytt kunde därför inte bemöta påståendet på annat sätt än att det inträffade redovisats utifrån tillgängliga uppgifter, handlingar och utsagor.

Anmälaren hade inte heller hört av sig till Samnytt med önskemål om rättelse av någon uppgift. Om så skett hade tidningen naturligtvis tagit ställning till önskemålet och, i det fall det rört sig om en uppgift som inte kunde kontrolleras, kompletterat texten med uppgift om att ord stod mot ord.

Samnytt hade gjort vad som krävdes av en tidning för att publicera en korrekt artikel.

Angående att anmälares namn publicerats anfördes följande.

Namnpubliceringen skedde efter att tidningen kontaktat anmälaren för en kommentar i hennes egenskap av handledare åt den sjuksköterskelev som artikeln handlade om. Det var vedertagen journalistisk rutin att redovisa vem man intervjuade och i vilken egenskap. Det förelåg inte några särskilda skäl att anonymisera anmälaren och hon hade heller inte själv bett om att få vara anonym.

Att anmälares namnteckning framgick i artikeln berodde på att dokumentet var viktigt att visa i trovärdighetssyfte.

Angående vad anmälaren anført om att artikeln givit upphov till många fientliga kommentarer uppgav tidningen följande.

Samnytt's ej förhandsmodererade kommentarsfält utgjorde inte redaktionellt material och låg därför utanför ansvarig utgivares ansvar och träffades heller inte av Samnytt's anslutning till det pressetiska systemet. Varje person var själv ansvarig för det han eller hon skrev. Tydlig information om detta fanns i en informationsruta nedanför varje artikel och ovanför kommentarsfältet.

Om anmälaren ansåg att en kommentar var grovt olämplig eller bröt mot kommentarsreglerna (som länkades till i nyss nämnda informationsruta) välkomnade tidningen att man hörde av sig och bad om att kommentaren i fråga togs bort. Tidningen gjorde då en bedömning av om den delade den klagandes uppfattning och agerade utifrån denna. Var det uppenbart att en kommentar bröt mot svensk lag, raderade de kommentaren på eget initiativ vid upptäckt eller påpekande. Samnytt fick flera tusen kommentarer varje dag och moderatorerna, som arbetade ideellt, kunde missa att ta bort kommentarer som borde ha raderats.

En eventuell polisanmälan behövde den klagande göra själv. Samnytt hade mycket små möjligheter att identifiera en person som kommenterat, då kommentarsystemet Disqus tillhandahölls av en extern aktör. Tidningen hade

inte heller tillgång till några uppgifter om användarna annat än namn, mejladress och IP-nummer som personen använde för att kommentera.

Tidningen hade gått igenom kommentarsfältet till den aktuella artikeln och kunde inte se att det fanns fog för anmälarens påstående om ”många fientliga kommentarer som rör mig personligen”. Den hade enbart hittat två kommentarer där anmälaren namngavs. I båda fallen ansåg den som kommenterat att anmälaren borde få sparken. I den ena kommentaren användes epitetet ”djävla skräpkärring” om anmälaren, vilket kunde uppfattas som något grovt språkbruk men syntes som kraftuttryck ändå rymmas inom yttrandefrihetens gränser. Om anmälaren hörde av sig till redaktionen kunde tidningen diskutera borttagning eller redigering av den och eventuella andra kommentarer som hon hade synpunkter på. Ingen sådan hemställan hade dock inkommit till Samnytt.

Anmälaren hade fått chansen att ge sin bild av det inträffade men inte velat göra det. Möjligheten fanns fortfarande för anmälaren att höra av sig för att svara på frågor eller lämna uppgifter och synpunkter som tidningen i enlighet med de pressetiska reglerna skulle publicera så länge de var relevanta i sammanhanget.

Det skulle dock understrykas att Samnytt's kommentarsfält inte omfattades av den medieetiska prövningen.

Angående vad anmälaren anförde om att studenten anonymiserats anfördes följande.

Anonymiseringen skedde efter studentens uttryckliga önskemål, inte på tidningens redaktionella initiativ. Tidningen ansåg att önskemålet kunde efterkommas då studenten upplevdes vara en utsatt och svagare part i konflikten.

Om anmälaren med påpekandet velat antyda att tidningen agerat inkonsekvent som inte också anonymiserat henne så kunde det påpekas att anmälaren aldrig uttryckt något sådant önskemål och att tidningen sannolikt inte skulle ha anonymiserat studenten heller om hon inte hade uttryckt önskemål om det.

I anmälan hade anmälaren påstått vem studenten var. Då tidningen aldrig avslöjade sina anonymiserade källor kunde detta inte kommenteras.

Vad anmälaren anförde om att anhöriga till henne hade förföljts och hängts ut låg utanför tidningens ansvar och kontroll. Det fanns heller inget som indikerade att det skulle vara relaterat till den aktuella publiceringen.

Utöver att studenten kände sig straffad och orättvist behandlad sades inget ofördelaktigt om anmälaren i artikeln. Hon hade inte lidit någon beaktansvärd publicitetsskada av publiceringen.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Tidningen saknade uppenbarligen etisk kompass och förmåga till inkännande.

Reportern hade inte frågat om han kunde nämna henne vid namn i artikeln. Hon hade enbart hänvisat tillbaka till Z på inrådan av sin arbetsgivare.

Den omnämnda studenten hade från första stund försökt skapa problem bland personalen och bland annat anklagat en medarbetare för att ha tagit hennes penna. Detta hade eskalerat under den aktuella helgen och många i personalen var ledsna och oroliga. Hon hade blivit ombedd att tala med studenten om detta och hon blev då så arg att hon gick hem. Senare samma kväll ringde studenten henne och sa att hon städat ur sitt skåp och skulle byta praktikplats, detta trots att anmälaren bett henne komma dagen därpå för ännu ett möte mellan studenten, lärare från Z och anmälaren.

Det nu nämnda var det som var felaktigt i artikeln. Det hade drabbat henne personligen då hon inte var en offentlig person. Det var för henne fortfarande oklart om det var tillåtet att publicera hennes namnteckning. Hon hade mått dåligt av händelsen och närstående till henne hade blivit utsatta. De hade på grund av artikeln förföljts på nätet.

Att studenten anonymiserats samtidigt som hon behövt framträda med namn kändes också som ett gränsfall.

Det enda hon önskade med anmälan var att artikeln alternativt hennes namn togs bort.

MEDIEOMBUDSMANNENS BEDÖMNING

MO prövar om anmälaren genom publiceringen har orsakats en oförsvarlig publicitetsskada. För att avgöra om så är fallet väger MO allmänintresset av publiceringen, det vill säga allmänhetens rätt till insyn i olika frågor, mot intrånget i den enskildes privatliv. MO bedömer i sammanhanget om publiceringen innehållit negativa uppgifter om anmälaren, och om tidningen i så fall haft belägg för att publicera uppgifterna. En kritiserad person ska även få möjlighet att bemöta kritik som riktas mot honom eller henne.

Det finns ett allmänintresse i att rapportera om påstådda missförhållanden på arbetsplatser och utbildningar, och särskilt när det, som i detta fall, rör sig om skattefinansierade verksamheter.

I artikeln pekades anmälaren ut med namn som studentens handledare. Det påstods att studenten fick avsluta sin praktik direkt efter att "språkbråket" kommit till anmälares kännedom. Anmälaren blev konfronterad av Samnytt

reporter med en fråga om varför praktiken avslutats. Därmed blev anmälaren indirekt utpekad som en av de ansvariga för att på tvivelaktiga grunder ha avslutat praktiken. Dessa uppgifter var negativa för anmälaren och orsakade henne en publicitetsskada.

Huruvida det var motiverat att namnge anmälaren i sammanhanget beror bland annat på vilken ställning hon hade. Exempelvis får en chef i regel tåla namngivning i större utsträckning än en anställd. Det har inte framkommit annat om anmälares roll i sammanhanget än att hon varit handledare för den aktuella studenten. Såvitt MO förstått det har hon således inte haft någon sådan framskjuten position som talar för att hon får tåla att namnges. Därtill kommer att namngivningen inte tillfört något till den aktuella rapporteringen.

Av betydelse för bedömningen är även de belägg som tidningen haft för uppgifterna. Underlaget för artikeln bestod i huvudsak av uppgifter som den anonymiserade studenten lämnat. I övrigt hade tidningen talat med anmälaren, undersköterskan som studenten hävdade upplevt sig kränkt och direktören för den aktuella utbildningen. Ingen av dessa hade lämnat uppgifter som bekräftade studentens påstående om varför hon hade fått avsluta sin praktik. De hade alla i stället förnekat att det skulle ha gått till på det sätt som studenten uppgett.

Tidningen hänvisade även till studentens studieintyg och bedömningsunderlag gällande henne. Dessa dokument utgör dock inget belägg för den påstådda incidenten. Det enda underlag som tidningen hade för publiceringen bestod alltså av en anonym persons uppgifter. Detta är inte att betrakta som tillräckliga belägg för att i nästa led peka ut någon i en publicering, vilket skett med anmälaren i detta fall. Någon typ av stöduppgifter i form av dokumentation, andra personers vittnesmål eller motsvarande skulle ha behövts för att backa upp den anonyma studentens påståenden.

Sammanfattningsvis:

Det finns ett allmänintresse i att rapportera om påstådda missförhållanden inom offentlig verksamhet. Anmälaren har indirekt pekats ut som delaktig i att en students praktik avslutats på ett otillbörligt vis. Beläggen för påståendena i artikeln är bristfälliga och anmälaren har inte en sådan ställning att hon ska behöva tåla namngivning i det aktuella fallet. Namngivningen tillförde inte heller någon information av betydelse för läsarna. Anmälaren har därmed orsakats en oförsvarlig publicitetsskada.

Ärendet hänskjuts till Mediernas Etiknämnd.

Ärendet hos Mediernas Etiknämnd

Samnytt har yttrat sig i nämnden och anfört i huvudsak följande.

Det är vedertagen journalistisk rutin att redovisa vem man intervjuar och i vilken egenskap. Det har inte förelegat några särskilda skäl att anonymisera anmälaren. Den ifrågavarande artikeln går inte på något sätt utanför ramarna för journalistisk praxis. Anmälaren har heller inte kunnat visa att hon lidit någon beaktansvärd publicitetsskada av publiceringen.

Mediernas Etiknämnds bedömning

Mediernas Etiknämnd delar MO:s bedömning och klandrar Samnytt för att ha brutit mot god publicistisk sed.

På Mediernas Etiknämnds vägnar

Johan Danelius
Ordförande

I beslutet har deltagit Johan Danelius, Stefan Johansson, Kristina Svahn Starrsjö och Christine Lager, ordföranden, Nils Funcke, utsedd av Publicistklubben, Martin Schori, utsedd av Publicistklubben, Ann Johansson, utsedd av Svenska Journalistförbundet, Andreas Ekström, utsedd av Svenska Journalistförbundet, Anders Nilsson, utsedd av Svenska Tidningsutgivareföreningen, Mikael Rothsten utsedd, av Svenska Tidningsutgivareföreningen, Monika Sandberg, utsedd av Sveriges Radio, Anna Hjorth, utsedd av Sveriges Tidskrifter, Thomas Nilsson, utsedd av Sveriges Television, Jan Axelsson, utsedd av Sveriges Television, Göran Ellung, utsedd av TV4, Anna Lindberg, utsedd av TV4, Kerstin Brunnberg, utsedd av Utbildningsradion, Carina Tenor, utsedd av Utbildningsradion, Sven Hagströmer, Ruth Mannelqvist, Annika Levin, Filippa Bergin, Robert Hårdh, Johan Trouvé och Göran Collste, representerande allmänheten.

